

ÉLTETŐ ANDREA-SZEMLÉR TAMÁS

Az EU-költségvetés felülvizsgálata – a tagországok érdekei nyomában

II. rész: Országálláspontok és következtetések

Az Európai Unió (EU) tagországainak vezetői 2005 decemberében hosszú – csaknem kétéves – vita után tudtak megállapodni a 2007–2013-as költségvetési kereterv sarokszámaiban. A megállapodáshoz számos kompromisszumra volt szükség, s világos volt, hogy e kompromisszumok több, régóta feszültséget okozó kérdést csak ideiglenesen tudnak megoldani. Éppen ezért a megoldás része volt, hogy 2008–2009-ben az EU-költségvetés egészét nagyszabású felülvizsgálatnak kell alávetni. A költségvetési felülvizsgálatot az Európai Bizottság 2007 szeptemberében indította el egy olyan anyag megjelentetésével, amely a közös költségvetéssel kapcsolatos leglényegesebb kérdéseket és kihívásokat foglalta össze, egyben felhívott minden érdeklődőt arra, hogy elképzelésével, ötleteivel, véleményével járuljon hozzá a költségvetés jövőjéről folytatandó vitához. E fázist követően a Bizottságon a sor, hogy kialakítsa álláspontját és elkészítse – nyilván nem háttérkonzultációk nélkül – a felülvizsgálat következtetéseit tartalmazó anyagát. A fenti folyamathoz kapcsolódva bízta meg 2006 decemberében a stockholmi Swedish Institute for European Policy Studies (SIEPS) az MTA Világgazdasági Kutatóintézetét (VKI), hogy készítsen elemzést a költségvetési felülvizsgálat során várható tagállami álláspontokról. A munka eredményeként egy részletes, angol nyelvű kutatási jelentés¹ született, amely bekerült a már említett „public consultation” inputjai közé is. A kutatás első részét képező

kérdőíves felmérés eredményeit az Európai Tükör előző számában ismertettük, ezúttal pedig az országtanulmányokon a sor.

A kutatás második részében nyolc országtanulmányt készítettünk, amivel az volt a célunk, hogy – a kérdőíves felmérés alapján kibontakozó képet kiegészítendő – részletes információkat szerezzünk egyes országok álláspontjáról a költségvetési felülvizsgálat néhány kulcskérdésével kapcsolatban.

3. Elemzési szempontok, vizsgált országok

Az országtanulmányok készítése során egy meghatározott kérdéssor jelentette a kiindulási alapot. E kérdéssor – összhangban a kérdőív kérdéseivel – az alábbi területeket tartalmazta:

- Az adott országban az EU-költségvetés körüli vita mely területei kaptak kiemelt figyelmet a közelmúltban?
- Melyek az adott ország kormánya számára a legfontosabb ügyek az elkövetkező periódusban, különös tekintettel az EU költségvetésének jövőjéről folyó vita időszakára?
- Mi az adott ország álláspontjának lehetséges magyarázata (melyek az adott ország speciális adottságai, pl. jelentős agrárszektor, jelentős K+F-

1 Tamás Szemlér and Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2, Swedish Institute for European policy Studies, Stockholm, April 2008.

- beruházások, különösen elmaradt régiók, befolyásos érdekcsoportok stb.)?
- Mi az adott ország álláspontja egy EU-adó majdani bevezetésével kapcsolatban? Amennyiben az álláspont pozitív, milyen típusú adó(ka)t preferál az adott ország? Amennyiben az álláspont negatív, szükségesnek tartja-e az ország a saját források jelenlegi rendszerének reformját, s ha igen, milyen módon?
 - Mi az adott ország álláspontja a Közös Agrárpolitikával (KAP) kapcsolatban? Pozitív, semleges vagy negatív – miért? Milyen típusú reformokat látna szívesen az adott ország a KAP területén (amennyiben szeretne reformokat e területen)?
 - Mi az adott ország álláspontja a kedvezmények jelenlegi rendszerével (a bevételi oldal korrekcióival) kapcsolatban? Pozitív, negatív vagy semleges – miért? Mi az adott ország álláspontja a jelenlegi rendszer reformjával, illetve egy általános korrekciós mechanizmussal kapcsolatban?
 - Mik az adott ország jövőbeni prioritásai a strukturális, kohéziós és növekedésorientált politikákat illetően?
 - Vannak-e olyan új területek (politikák), amelyek megjelentetését a közös költségvetésben az adott ország indokoltnak tartja? Ha igen, melyek ezek a területek?
 - Mi a közös költségvetés kívánatos mérete az adott ország számára?
 - Mi az adott ország álláspontja az EU-költségvetés megfelelőségéről az EU esetleges későbbi bővítése(i) tükrében?

Természetesen a fenti kérdéskörök súlya, fontossága országonként eltérő lehet. Így a kutatás során nem számíthattunk egymással teljesen azonos szerkezetű, homogén országtanulmányokra, épp ellenkezőleg: az országtanulmányok közötti súlyozásbeli eltérések is tükrözik az országok álláspontjainak és motivációinak eltérését.

A részletesen megvizsgált országok kiválasztásánál az volt a célunk, hogy az EU – költségvetési érdekek szempontjából – minden jellegzetes „típusú” országa képviselve legyen. A nettó befizető országokat Németország, Franciaország, az Egyesült Királyság és Svédország képviseli; a francia és a brit érdekeken keresztül fontos speciális szempontok (a Közös Agrárpolitikához, illetve a brit kedvezményhez kötődően) is a részletes elemzés látókörébe kerültek. A régi tagországok közül a közös költségvetés nettó haszonélvezőit Spanyolország képviseli felmérésünkben. Végül, de nem utolsósorban, az új tagországok közül a 2004-ben csatlakozott Magyarország és Lengyelország, valamint a 2007 óta EU-tag Bulgária álláspontját próbáltuk meg feltérképezni.

Az országtanulmányokat 2008. február közepén zártuk le. Noha az azóta eltelt időszakban bekövetkezettek változások (akár a várható álláspont tartalmát tekintve, akár abban, hogy az akkor még nem hivatalos álláspont mára hivatalossá vált), a legfontosabb következtetések ma is irányadóak. Jelen cikk keretében természetesen nincs mód az országtanulmányok egyenkénti részletes bemutatására², ehelyett a legfontosabb kérdéskörök alapján ismertetjük az országálláspontok legfontosabb elemeit.

2 Az országtanulmányokat az angol nyelvű részletes kutatási jelentés (Szemlér-Eriksson (2008)) teljes egészében tartalmazza.

4. Az országtanulmányok főbb megállapításai

Az országtanulmányok eredményei alapján levonhatunk néhány fontos következtetést az EU-költségvetés felülvizsgálatának kilátásaira vonatkozóan. Természetesen, tekintettel arra, hogy a felülvizsgálat csak most érkezhethet igazán intenzív szakaszába, e következtetéseket óvatosan, előzetes eredményeként szükséges kezelni. Ugyanakkor néhány kérdésben már jól láthatók az erővonalak, illetve az álláspontok konvergenciája vagy divergenciája.

A mellékletben közölt táblázat összefoglalva tartalmazza az országtanulmányok legfontosabb megállapításait az alábbi hat területtel kapcsolatban: EU-adó bevezetése; a brit kedvezmény és a hozzá kapcsolódó egyéb kedvezmények jövője; a Közös Agrárpolitika jövője; a kohéziós politika jövője; javasolt új kiadási tételek (vagy jelentősen megemelt összegűek már létező kiadási tételekre); az EU-költségvetés mérete.

Egy EU-adó jövőbeni bevezetésének ötlete nem tűnik kifejezetten népszerűnek. Nyolc vizsgált tagországból négy egyértelműen ellenez egy ilyen lépést. A másik négy vizsgált tagország deklarálta nyitott arra, hogy megvitassa egy EU-adó bevezetésének lehetőségét, azonban egyikük sem lépett fel konkrét javaslattal arra vonatkozóan, hogy hogyan is nézzen ki a majdani EU-adó. A nagy kérdés az, hogy hozzáállásuk akkor is pozitív marad-e, ha esetleg egy konkrét javaslatról szóló érdemi vitára kerül a sor, vagy pedig a nyitottság inkább csak taktikus „európai” álláspont, abban a meggyőződésben, hogy a kérdés – más országok tiltakozása miatt – előbb vagy utóbb úgyis lekerül a napirendről.

Az EU-adóval kapcsolatos negatív összkép ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a vizs-

gált országok változatlanul szeretnék megőrizni a közös költségvetés finanszírozásának jelenlegi rendszerét. A nettó befizető országok (Németország, Svédország, Franciaország és az Egyesült Királyság) álláspontjának elemzése során világosan kiderült, hogy ez a négy ország egyértelműen a teljesen GNI-finanszírozású költségvetés irányába kíván haladni. Amennyire a másik négy országról készített anyagokból leszűrhető, egy ilyen lépést ők sem elleneznének.

A közös költségvetés finanszírozásának egyik részletkérdése – ám nagyon fontos részletkérdése! – a *brit kedvezmény*, továbbá a hozzá kapcsolódó járulékos kedvezmények (Németország, Hollandia, Svédország és Ausztria részére). Ez a kérdés természetesen megosztja a nettó befizetők legtöbb kérdésben egységes táborát: míg az Egyesült Királyság a brit kedvezmény fenntartásában érdekelt, addig a többi ország a jelenlegi állapot jelentős mértékű megváltoztatását támogatná. A brit kedvezmény és a Közös Agrárpolitika között a 2007–2013-as pénzügyi perspektíva tárgyalása során kialakult speciális kapcsolatból adódóan Franciaország – mint a Közös Agrárpolitika hagyományosan legnagyobb haszonélvezője – speciális helyzetben van e kérdés kapcsán (is).

Miközben ma még lehetetlen előrejelezni a kedvezmények majdani változásainak mékénjtét – a két alapvető alternatíva: minden kedvezmény eltörlése, illetve egy általános korrekciós mechanizmus létrehozása –, a (valamilyen) változás bekövetkezte több mint valószínű. Ezt a várakozást mind kérdőíves felmérésünk, mind az országtanulmányok eredményei alátámasztják.

A fent említett változás valószínűségét növeli, hogy a *Közös Agrárpolitika* – az a kiadási tétel, amely politikai szempontból immár igen szoros kapcsolatban van a brit kedvezménnyel – sokak szerint szintén

megérett a jelentős változtatásra. Természetesen Franciaország álláspontja e kérdésben markánsan eltér a régi tagországok többségének véleményétől, s az újak között is találhatóak a KAP megőrzésében erősen érdekelt országok – elsősorban Lengyelország és Magyarország. Ugyanakkor az országtanulmányokból kiderül, hogy ezek az országok mind tisztában vannak azzal a ténnyel, hogy a KAP valamilyen (igaz, még nem tudni, milyen) reformja különböző külső és belső okok miatt elkerülhetetlen. Az e tényből fakadó nyitottabb hozzáállás („egy megreformált KAP még mindig jobb, mint egy eltörölt KAP”) megerősíti kérdőíves felmérésünk már bemutatott eredményeit. Ezen túlmenően fontos hangsúlyozni, hogy Franciaország – a KAP hagyományosan legnagyobb haszonélvezője – pozíciója változóban van: ha a KAP reformja összeköthető a brit kedvezmény jelenlegi rendszerének reformjával, esetleg a kedvezmény eltörlésével, akkor pénzügyi szempontból Franciaország összességében akár nyerhet is e változásokkal.

Ami a *kohéziós politikát* illeti, a vélemények megoszlanak. Néhány ország az EU-27 legszegényebb régióira koncentrál, míg mások a legrászorultabb tagországokra összpontosítanak a politikát. A véleménykülönbség felveti azt a kérdést, hogy mely szinten lehet optimális az EU beavatkozása. Számos ország szorgalmazza az erőforrások nagyobb koncentrációját, ám egyikük (Franciaország) ugyanakkor az alapok hatókörének kiszélesítése mellett is érvel. Lengyelország és Magyarország – nem meglepő módon – szeretnék megőrizni jelenlegi magas támogatottsági szintjüket, Bulgária pedig abban reménykedik, hogy hozzájuk hasonló támogatottsági szintet érhet el. Mindennek fényében az a brit álláspont, miszerint a kohéziós célokra fordított EU-pénzek nagyságát számottevően csökkentene-

ni kellene, komoly konfliktusokat vetít előre. Noha még messze vagyunk a költségvetési felülvizsgálat lezárásától, és még messzebb az Agenda 2014-től (a következő pénzügyi perspektíváról) szóló tárgyalásoktól, nem férhet kétség ahhoz, hogy a kohéziós politika ismét az EU-költségvetés körüli viták egyik fő hadszíntere lesz.

Természetesen nem kizárt, hogy e szempontból a kohéziós politikához más területek is csatlakoznak – a javasolt *új kiadási tételek* „kívánságlistája” meglehetősen hosszú. Ugyanakkor a vita jelenlegi szakaszában nem árt ezt a listát óvatosan kezelni. Néhány nettó befizető ország ugyanis egyértelműen jelezte, hogy új kiadási tételek megjelenését csak a jelenlegi kiadási tételek csökkentése mellett tudja elfogadni. A másik oldalról viszont a nettó haszonélvezők szeretnék megőrizni mindazon kiadási tételeket, amelyek most a pozitív egyenleget biztosítják számukra. Épp ezért ők valószínűleg nem fogják kockáztatni e tételeket valamilyen új kiadási reményében (a KAP reformja – számos, korábban már említett tényező miatt – külön kérdésként kezelendő). A legtöbb, amit ma kijelenthetünk, az az, hogy a táblázatban felsorolt potenciális új kiadási tételek preferenciákat jeleznek, s e preferenciák közül várhatóan több is megjelenik majd vitatémaként a kohéziós politika jövőbeni feladatairól szóló vitákban.

A *költségvetés méretére vonatkozó álláspontok* nem meglepőek: míg a nettó befizetők a jelenlegivel azonos méretű vagy annál kisebb költségvetést szeretnének (az ő szavaikkal kifejezve: „tudnak csak elfogadni”), addig a nettó haszonélvezők nagyobb költségvetésről álmodnak (Spanyolország köztes pozícióban van). Ez nem új vita, és lehetséges távolabbi következménye – az esetleges további bővítés(ek) korlátozott finanszírozása – sem számítana új jelenségnek.

Mindent összevetve, az országtanulmányok megerősítik a kérdőíves felmérés számos eredményét. Általános következtetésként elmondható, hogy áttörést nem várhatunk a költségvetési felülvizsgálattól, ugyanakkor esély van arra, hogy fontos, immár régóta feszültségeket okozó kérdésekben sikerüljön előrelépni. E kérdések közül kiemelkedik a KAP-reform és a brit kedvezmény egymással is szorosan összefüggő problémája.

Az, hogy ezek a változások – amennyiben valóban bekövetkeznek – milyen mélyek lesznek, elsősorban a politikai akaraton múlik. Ezt a politikai akaratot először a 2008–2009-es költségvetési felülvizsgálat során kell demonstrálni, aztán pedig az Agenda 2014 immár „élesben” zajló tárgyalásain kell a konkrét cselekvőkészséget bizonyítani.

5. Összefoglaló következtetések

Kutatásunk kérdőíves felmérése, valamint az országtanulmányok eredményei alapján az alábbi következtetéseket fogalmazhatjuk meg:

1. A költségvetési konfliktusok hagyományos fő forrásai továbbra is megmaradnak. Ez nem meglepő, mégis hangsúlyozandó, mivel a költségvetési felülvizsgálat deklarált célja, hogy az EU-költségvetés hosszú távú jövőjéről egy olyan, a Bizottság fogalmazása szerint „tabuk nélküli” gondolkodást indítson el, amelynek során a felek képesek és hajlandók felülemelkedni a hagyományos konfliktusokon. Míg a kérdőívre adott válaszok jelentős része összhangban van ezzel az igénnyel, valamint mindegyik országtanulmány is alapvető célkitűzésként említette ezt, a részleteket megvizsgálva azt láthatjuk, hogy továbbra is erős a kötődés a rövid távú (helyenként akár rövidlátó) országérdekekhez, amelyek legalábbis részben a *juste retour* igényén alapulnak. Ezek az érdekek sokszor ütköznek: egyes tagországoknak nettó befizetésük csökkentése a legfontosabb kérdés, mások a strukturális és kohéziós alapokból számukra elérhető összegek maximalizálására törekednek. Megint mások számára fontos, hogy az esetleges további bővítés(ek) terhei ne érintsék számottevően az ő pozícióikat az EU-költségvetés terén. Minden jel szerint a régi viták – amelyekből korántsem minden lényeges kérdést említetünk az előbb – a továbbiakban is folytatódnak, ha nem a költségvetési felülvizsgálat alatt, akkor legkésőbb a 2013 utáni pénzügyi keretterv tárgyalása során.
2. A nettó pozíció kérdése továbbra is központi eleme a legtöbb tagországban az EU-költségvetéssel kapcsolatos gondolkodásnak. Hosszú távon elképzelhető, hogy ez a helyzet változni fog, azonban a közeljövőben nem tűnik valószínűnek a *juste retour* szemlélettel való szakítás. Mindemellett a költségvetési felülvizsgálat remek alkalom egy próbálkozásra, de igen óvatosnak kell lennünk a kézzelfogható eredményekre vonatkozó várakozásokkal. Erre különösen annak fényében érdemes ügyelni, hogy egyrészt a felülvizsgálat eredményei semmilyen kötelező érvénnyel nem bírnak senkire nézve, másrészt a következő pénzügyi perspektíváról szólván – és minden résztvevő számára nagyon is kézzelfogható téttel bírva – tárgyalások kezdete is egyre közelebb kerül.
3. A saját források rendszerében igen nehéznek tűnik alapvető változások el-

érése. Miközben nem kizárható, hogy hosszú távon lehetséges az áttérés a mai rendszerről egy teljesen új, EU-adó(ko)n alapuló rendszerre, kérdőíves felmérésünk azt mutatta, hogy egy ilyen változással szemben erős ellenérzések jelentkeznek, akár még húsz évet meghaladó időtávban gondolkodva is. Ugyanakkor, ha nem is ennyire alapvető, de azért jelentékeny változásokra van esély: a brit kedvezményről folyó vita, úgy tűnik, elért ahhoz a ponthoz, ahol már szinte mindenki meghatározó változást sürget (igaz, amint azt már jeleztük, a változásra jelenleg két, filozófiájában ellentétes alternatívát – minden kedvezmény eltörlését, illetve egy általános korrekciós mechanizmust – szokás emlegetni). A legfontosabb új eleme a vitának azonban az, hogy a KAP reformja (igaz, még nem világos, milyen reformja) is „ott van a levegőben”, ezáltal a nem a brit vétó a viták egyetlen reálisan elképzelhető kimene-tele.

4. A kiadási oldalon jó esély van jelentős elmozdulásra. E tekintetben a következőket fontos elmondani:

a) Legelőször is, a KAP reformját mind kérdőíves felmérésünk legtöbb válaszadója, mind valamennyi ország-tanulmány immár szinte adottságként kezelte. Noha komoly viták folynak a reform irányáról és részleteiről, annyi biztosnak tűnik, hogy a komoly változtatások elkerülhetetlenek. A vita új eleme e tétel esetében az, hogy a reformot ezúttal nemcsak a KAP hagyományos ellenzői, kritikusai sürgetik, hanem a mostani rendszer néhány komoly haszonélvezője is elkerülhetetlennek tartja azt. Elvi szinten (és ne feledjük: a költségvetési felülvizsgálat

deklaráltan az elvekről szól) a megállapodás elérése nem tűnik igazán nehéz feladatnak. Természetesen az ördög ezúttal is a részletekben rejtőzik, ami azt jelenti, hogy a 2013 utáni konkrét számokra vonatkozó megállapodást nyilván jóval nehezebb lesz majd elérni. Amennyiben azonban – párhuzamosan és a KAP reformjával összekapcsolva – sikerül megoldani a brit visszatérítés kérdését, úgy esély van a részleteket illetően is az előrelépésre.

b) A kohéziós politika szintén nyomás alatt van, s e politika területén is több mint valószínű, hogy komoly változások következnek be. Ahogy a KAP esetében, úgy itt is – a meglévő jelentős érdekelletétek és érvek ellenére – viszonylag egyszerű lehet egyetértésre jutni elvi szinten, míg a jövőbeni keretszámok konkrét kialakása már komolyabb problémát jelenthet. Ugyanakkor az ország-tanulmányokból kiderül, hogy e politika mai legnagyobb haszonélvezői számára a nekik jutó támogatásra vonatkozó konkrét számok hosszú távon (a következő pénzügyi perspektíván túlra tekintve) a jelenleginél jóval kevésbé lesznek fontosak. Ez két tényezőnek tudható be. Egyrészt a következő pénzügyi keretterv végére a kohéziós politika mostani fő haszonélvezői saját reményeik szerint is számottevően felzárkóznak a gazdagabb tagországokhoz, másrészt az esetleges további bővítéseknek az ő részesedésükre vonatkozó következményei – különösen, ha hosszú távon Törökország, esetleg Ukrajna tagsága is napirendre kerül – is világosak számukra. Mindkét hatás nyitottabbá

- teheti ezeket az országokat a kohéziós politika hosszú távon akár jelentékeny elmozdulást is eredményező reformjára.
- c) A versenyképességi célkitűzés gyakorlatilag mindenki számára prioritás. Ennek a kiadási tételnek a létjogosultságáról épp ezért nem is várható érdemi vita. Ami itt a kulcskérdés, az az EU-költségvetés szerepe a versenyképességi célkitűzés megvalósításában. E tekintetben a tagországok álláspontjai eltérnek egymástól, ami nem meglepetés; ugyanakkor fontos eredménye felmérésünknek, hogy nem találtunk olyan tagországot, amely komolyan ellenezné e célkitűzés további térnyerését.
- d) Az esetleges új kiadási tételekről való gondolkodás eredményeként számos elképzelés létezik, s ezek az elképzelések – amint azt a kérdőíves felmérés mellett az országtanulmányok eredménye is mutatja – részben egybe is vágnak. Ez hosszú távon esélyt adhat új kiadási tételek megjelenésének, de a kiadási oldal részleteinek kidolgozásánál – a következő pénzügyi keretterv kidolgozásáról szóló majdani vita során – valószínűleg sokan továbbra is inkább a *status quo*-t tartják szem előtt. Ugyanakkor a 2008–2009-es felülvizsgálat szempontjából biztató a leggyakrabban felmerülő elképzelések (lehetséges új kiadási tételek) viszonylag stabil köre. Természetesen az csak később derülhet ki, hogy a felülvizsgálat e téren elért esetleges eredményei mennyiben valósulhatnak meg 2014-től a gyakorlatban is. Azonban a hosszú távú változások lehetősége még akkor is megvan, ha a következő pénzügyi kerettervben nem érvényesülnének a felülvizsgálat eredményei.
5. A kérdőívünkre beérkezett válaszok többsége szerint az, hogy az alapszerződés egy adott témával kapcsolatban kötelezettségeket határoz meg, önmagában nem kell hogy magával vonja e téma megjelenését a közös költségvetés kiadási tételei között. E válaszok azt jelzik, hogy az addicionalitás, a szubszidiaritás, illetve az arányosság elve a válaszadók erős többsége számára fontos értékeket képvisel.
6. Kutatásunk egyik legfontosabb következtetése, hogy nincs általános törésvonal a régi és az új tagországok között. Természetesen léteznek olyan területek, ahol e két országcsoport rövid távú érdekei – eltérő fejlettségi szintjükből adódóan elsősorban a kohéziós politika területén – jelentősen eltérnek egymástól, azonban két dologra külön is érdemes felhívni a figyelmet:
- a) Az új tagországok – rövid és középtávú fő céljuk, a gazdasági felzárkózás mellett – fontosnak tartják, hogy az EU, amelynek nemrég tagjává váltak, erős legyen. Ehhez jön hozzá – ahogy korábban említettük –, hogy az új tagok tisztában vannak az esetleges további bővítések következményeivel, s ez okból is nyitottak a hosszú távú reformokra. Ez a magatartás összhangban van a felülvizsgálat célkitűzésével. Érdekes eredménye vizsgálatunknak, hogy a kohéziós politika korábbi fő haszonélvezői, úgy tűnik, jobban aggódnak a kohéziós politika jövője miatt; aggodalmukat elsősorban a korábbi bővítések tapasztalataira alapozzák.
- b) A régi és az új tagországok csoportja nem homogén, ezért nem várha-

tók általános koalíciók.³ Ez a jelenség az EU-15 körében már régóta ismert, de fontos hangsúlyozni, hogy az új EU-12 esetében is igaz. Vannak az új tagországok között olyanok, amelyeknek érdekei – egy vagy több területen – jobban egybeesnek az EU-15 tagjainak álláspontjával, mint „saját” csoportjukéval. A legjobb példa erre jelenleg Szlovénia, de a jövőben – a reménybeli felzárkózás nyomán a fejlettségbeli különbségek csökkenésével – a hasonló esetek száma – elsősorban szektor- vagy politikaszpecifikus kérdésekben – várhatóan növekedni fog.

7. Néhány alapvető kérdésben érzékelhető különbség van a független szakértők, illetve a politika alakításában kormányzati vagy más szerepkörben részt vevő szakemberek álláspontja között. Vizsgálatunk során ez a különbség a közös költségvetés kívánatos méretére vonatkozó vélemények esetében volt a leglátványosabb. A jelenség nem meglepő, ugyanakkor jól demonstrálja az Agenda 2014 tárgyalása során élesen jelentkező

rövid távú problémák és a költségvetési felülvizsgálat hosszú távú célkitűzései közötti szemléletbeli különbséget. A különbségek természetesnek vehetők, azonban ahhoz, hogy a felülvizsgálat eredményes legyen (s különösen ahhoz, hogy eredményei legalább részben a gyakorlatban is megjelenhessenek), a hosszú távú szemléletnek nagyobb helyet kellene kapni a politika gyakorlati alakítóinak gondolkodásában.

Mindezen következtetéseket szem előtt tartva, elmondható: nem túlzott optimizmus azt remélni, hogy sikerül megegyezni egy modernebb, valóban európai érdekeket szolgáló EU-költségvetés alapelveiről. Ugyancsak lehetséges a *juste retour* szemlélet háttérbe szorítása. Amennyiben a jelenleg zajló felülvizsgálatot valóban egy különleges esélynek, nem pedig csupán egy már jól ismert kötelező gyakorlatnak tekintjük, nagyon fontos az, hogy sikerüljön elszakadni a status quo-tól. Ahhoz, hogy a felülvizsgálat során esély legyen az áttörésre, az európai politikacsinálóknak nyitottnak kell lenniük az új megközelítésekre és megoldásokra.

³ Ez alól a gazdag Hatok csoportja egyelőre valamennyire kivételnek tekinthető: e hat ország számos kérdésben igen hasonló álláspontot képvisel. Ugyanakkor a Közös Agrárpolitika, illetve a brit kedvezmény kérdése könnyen megbonthatja ezt a csoportot.

Irodalom

European Commission (2007): Communication from the Commission: Reforming the Budget, Changing Europe. A Public Consultation Paper in view of the 2008/2009 Budget Review, Brussels, 12.9.2007, Sec(2007) 1188 Final.

Szemlér, Tamás–Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2.

A kutatás során készült országtanulmányok:

Becker, Peter (2008): Germany, in: Szemlér, Tamás–Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2, pp. 58–65.

Somai, Miklós (2008a): France, in: Szemlér, Tamás–Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2, pp. 66–74.

Somai, Miklós (2008b): The UK, in: Szemlér, Tamás–Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2, pp. 75–83.

Eriksson, Jonas (2008): Sweden, in: Szemlér, Tamás–Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2, pp. 84–91.

Alonso, Fernando (2008): Spain, in: Szemlér, Tamás–Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2, pp. 92–100.

Wisniewski, Anna (2008): Poland, in: Szemlér, Tamás–Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2, pp. 101–109.

Szemlér, Tamás (2008): Hungary, in: Szemlér, Tamás–Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2, pp. 110–116.

Marinov, Kalin (2008): Bulgaria, in: Szemlér, Tamás–Jonas Eriksson (eds.): The EU Budget Review: Mapping the Positions of Member States, SIEPS Research Report 2008:2, pp. 117–126.

Melléklet: A vizsgált országok álláspontja a legfontosabb kérdésekben

	Német-ország	Franciaország	Egyesült Királyság	Svédország	Spanyolország	Lengyelország	Magyarország	Bulgária
EU-adó bevezetése	Nem	Nem	Nem	Nem	Elvben nem ellenzi, de az adó nem lehet a további bővítés finanszírozásának eszköze	Nincs még hivatalos álláspont; várhatóan nyitott a vitára	Elvben kész tárgyalni bármilyen EU-adóról	Kész tárgyalni bármilyen közvetett EU-adóról
Brit kedvezmény, kapcsolódó kedvezmények	Eltörölni/Általános korrekciós mechanizmus	Eltörölni	Megtartani/Reform csak a KAP reformjával párhuzamosan	Általános korrekciós mechanizmus	Reform/Eltörölni	Eltörölni	Eltörölni	Inkább a jelenlegi rendszer reformja, mint egy általános korrekciós mechanizmus
Közös Agrárpolitika	Reform; a közvetlen kifizetések nemzeti társfinanszírozása	Megtartani; növekvő nyitottság a reformra	Eltörölni/Reform	Eltörölni/Reform	Reform/Eltörölni	Megtartani; növekvő nyitottság a reformra, amennyiben az egyenlő versenytételek valamennyi EU-termelő számára biztosítottak; nem lehet renacionalizálás	Növekvő nyitottság a reformra	Nyitottság a reformra
Kohéziós politika	A legrászorultabb régiókra koncentrálni; nagyobb hangsúlyt a lisszaboni célokra	Az EU-27-ben az 1. cél által lefedett régiókra koncentrálni; kiegyensúlyozni a célokat; szélesíteni az alapok kompetenciáját	A jelenlegi EU-finanszírozás jelentős csökkentése	A legrászorultabb tagországokra koncentrálni; koherencia, az egyes területek közti ellentétek elkerülése	Nagyobb koncentráció szükséges a nagyobb hatékonyság érdekében	Megtartani; nem lehet renacionalizálás; az 1. cél által lefedett területekre koncentrálni	Magasan tartani az ország részesedését legalább a következő pénzügyi perspektíva idejére	Fontos; megtartani a jelenlegi szinten; hatékonyabbá tenni

	Németország	Franciaország	Egyesült Királyság	Svédország	Spanyolország	Lengyelország	Magyarország	Bulgária
Javasolt új vagy jelentősen megemelt kiadási tételek	Lisszaboni célok	Lisszaboni célok;oktatás és ifjúság; biztonság és jog	K+F; közös kül- és biztonságpolitika	Lisszaboni célok, bel- és igazságügy; a béke, a demokrácia és az emberi jogok védelme. De: bármilyen új kiadási tétel csak a KAP és a kohéziós politika reformjának (kiadás-csökkentésének) eredményeként jelenhet meg a költségvetésben.	Iparpolitika; szociális és foglalkoztatáspolitiká; védelem; EU diplomáciai testület	Európai szomszédságpolitika; globalizáció, energia, fenntartható fejlődés	Defenzív pozíció: megőrizni a jelenlegi politikákat, de nyitottság számos ötletre, mint pl.: energia-politika; K+F politika; innováció; oktatás; szociál-politika; foglalkoztatáspolitiká; egészségpolitika; migrációs politika	Határokon átnyúló, nemzetközi projektek a fizikai infrastruktúra területén
A költségvetés mérete	Az EU GNI-jának max. 1%-a	Az EU GNI-jának max. 1%-a	Az EU GNI-jának max. 1%-a	Az EU GNI-jának max. 1%-a	Az EU GNI-jának kb. 1%-a	Az EU GNI-jának min. 1%-a	Az EU GNI-jának min. 1%-a	Az EU GNI-jának min. 1%-a

Forrás: Ország tanulmányok, in: Szemlér–Eriksson (2008).

